

KORKEIMMALLE HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA:

Vastaselitys Finnoon keskuksen alueen asemakaavaa koskevassa valitusasiassa

VIITE:

Vastaselityspyyntö 16.11.2020 (4912/1/19).

VALITTAJA:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uudenmaan maakunta ennen v. 2011 ml. Sipoo).

PROSESSIOSOITE:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
puheenjohtaja@tringa.fi

Tringa ry kiittää korkeinta hallinto-oikeutta vastaselityspyynnöstä ja lausuu Espoon kaupunginhallituksen lausunnon johdosta seuraavaa.

Yleistä

Valitus koskee Finnoon keskuksen asemakaavaa. Asemakaavan kaavamääräykset linnuston kannalta keskeisillä alueilla eivät velvoita noudattamaan alueelle laaditussa hoito- ja käyttösuunnitelmassa (FCG 2015) esitettyjä suosituksia kaavan vaikutusarvioinnin ohjaamalla tavalla. Alueen poikkeuksellisen arvokkaita linnusto- ja luontoarvoja ei valittajan näkemyksen mukaan voida turvata ilman näiden suositusten noudattamista. Samaan näkemykseen on päädytty asemakaavan linnustovaikutuksista annetussa arvioissa (Yrjölä 2018), jossa todetaan:

”Kokonaisuudessaan kaava-alueen toteutuksesta on linnustoon vaikutuksia, mutta ne ovat suosituksia noudattaen todennäköisesti vähäisiä eikä niillä ole merkittävää haitallista merkitystä alueella pesivien lintulajien populaatioille.”

ja edelleen:

”Huomioimalla hoito- ja käyttösuunnitelmassa ja myös tässä selvityksessä annetut suositukset, Finnoon keskuksen asemakaava ei aiheuta merkittävää haitallista vaikutusta linnustolle.”

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että mikäli suosituksia ei noudateta, kaava voi aiheuttaa haitallisia vaikutuksia alueen linnustolle. Kaavamääräysten tulisi yksiselitteisesti velvoittaa suunnitelman ja siinä esitetyjen lieventämistoimien toteuttamiseen, jotta voitaisiin varmistua siitä, ettei merkittäviä haitallisia vaikutuksia synny. Vaikutusarviointia ei ole tehty tai ainakaan esitetty sellaisesta vaihtoehdosta, jossa vain nyt kyseessä olevan asemakaavan kaavamääräyksissä sitovasti ilmaistut määräykset ja suositukset toteutetaan.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (5 §) velvoittaa luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilyttämiseen. Asemakaavan sisältövaatimuksissa (54 §) todetaan ”Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää.” Suomenojan lintualueella on kiistatta erityisiä luonnon arvoja: Suomenojan lintukosteikko kuuluu kansainvälisesti- (IBA), kansallisesti- (FINIBA) ja maakunnallisesti (MAALI) tärkeisiin lintualueisiin.

Espoon kaupunki ei ota selityksessään kantaa valittajan edellä mainittuun valitusperusteeseen eli siihen, että asemakaava ei velvoita sitovasti noudattamaan alueen linnusto- ja luontoarvojen säilyttämiseksi annettuja suosituksia. Toistamme siksi asiassa aiemmin Korkeimmalla hallinto-oikeudelle esittämämme ja vaadimme edelleen valituksenalaisen asemakaavan kumoamista maankäyttö- ja rakennuslain 54 § 2 momentissa säädetystä luonnonympäristön vaalimista koskevien sisältövaatimusten vastaisena.

Kaavamääräysten velvoittavuus

Espoo toteaa selityksessään seuraavasti:

”Linnustollisesti arvokas alue on osoitettu suojelualueeksi, S-1. Rajaus noudattaa osayleiskaavan rajaa. Alueelle on laadittu yhteistyössä kaupungin, viranomaisten ja luontojärjestöjen kanssa hoito- ja käyttösuunnitelma. Suojelualueen ympäristö tarvittavin osin on osoitettu suojavyöhykkeeksi. Nämä alueet on asemakaavassa osoitettu VL-1 ja VL-2 sekä EV/s -alueiksi, ja näiden alueiden hoidosta on määrätty kaavan lisäksi Finnoon altaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa.”

Valittaja huomauttaa, että alueiden hoidosta ei varsinaisesti määrätä hoito- ja käyttösuunnitelmassa, joka esittelee toimenpidesuosituksia. Espoo jatkaa:

”Kaavan yhteydessä on laadittu maankäytön viitesuunnitelma (kortteli- ja lähiympäristösuunnitelmat), kunnallistekniikan yleissuunnitelma, energiasuunnitelma sekä linnustoalueen hoito- ja käyttösuunnitelma. Nämä yhdessä varsinaisten kaavakartan ja kaavamääräysten kanssa muodostavat toteuttamiseen ohjaavan aineiston.”

Valittaja huomauttaa, että toisin kuin kaavakartta ja kaavamääräykset, hoito- ja käyttösuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen asiakirja. Siksi siinä esitetyt, alueen luonto- ja linnustoarvojen turvaamiseksi annetut suositukset eivät ole velvoittavia, jollei niitä kirjata yksiselitteisesti ja velvoittavasti osaksi kaavamääräyksiä. Valittajan korkeimmalle hallinto-oikeudelle aiemmin esittämän valituksen perusteella tämä ei toteudu valituksenalaisessa asemakaavassa.

Suojavyöhykkeet

Alueen lähitulevaisuudessa erittäin merkittävästi kasvava asukasmäärä lisää alueen virkistyskäyttöä ja sitä kautta lintuihin kohdistuvaa häiriötä. Siksi hoito- ja käyttösuunnitelman ehdotukset liikkumisen rajoittamiseksi tulee ehdottomasti toteuttaa ja niiden toteuttaminen tulee ilmaista sitovasti kaavamääräyksissä. Nykyiset kaavamääräykset (”alueelle on laadittu ja hoito- käyttösuunnitelma”) lintuallasta ympäröivien VL 1- ja VL 2- merkintöjen (suojavyöhykkeet) osalta ovat liian epämääräiset eivätkä sitouta ehdotusten toteuttamiseen. Määräykset eivät nyky muodossaan takaa suojavyöhykkeiden laatua (erityisesti riittävää puustoisuutta) eikä niiden osalta voida siksi olla varmoja siitä, että ne todella suojaavat riittävästi lintualtaan linnustoa lisääntyviltä häiriöiltä.

Valittajan näkemyksen mukaan asemakaavassa esitetty suojavyöhyke altaan ympärillä ei ole riittävän laaja. Hoito- ja käyttösuunnitelma (FCG 2015) toteaa suojavyöhykkeistä:

”Suojavyöhykkeille ei ole annettu suositusleveyksiä, mutta suojavyöhykkeet toimivat sitä paremmin, mitä leveämpiä ja yhtenäisempiä ne ovat. Ulkoilureittien tai muiden toimintojen sijoittaminen suojavyöhykkeelle edellyttää leveämpää vyöhykettä kuin mitä luonnontilaan jätettävä riittävä suojavyöhyke olisi.”

Suojavyöhykkeiden kannalta erityisen ongelmallinen on kortteli 31129, joka sijaitsee aivan lintualueen vieressä huomattavan kapean suojavyöhykkeen takana. Alueelle laaditussa hoito- ja käyttösuunnitelmassa (FCG 2015) toteaa tämän suojavyöhykkeen osalta seuraavaa:

”Maankäyttösuunnitelmien mukaan Finnoon länsireunan suojavyöhykettä käytetään myös virkistysalueena. Virkistyskäyttö heikentää alueen merkitystä todellisena

linnustoalueen suojavyöhykkeenä. Toimivaksi arvioidun suojavyöhykkeen leveys suunnittelualueen länsireunassa olisi n.100 m, mikä ei ympäröivän maankäytön vuoksi ole kaikkialla mahdollista.”

Kaavakartan perusteella on selvää, että em. korttelin ja lintualtaan suojavyöhykkeen leveys jää kapeimmillaan jopa alle 50 metrin levyiseksi. Kun huomioidaan vielä suojavyöhykkeellä kulkevan ulkoilutien haitallinen vaikutus, on selvää, ettei kaavassa esitetty suojavyöhyke riitä suojaamaan altaan linnustoarvoja.

Espoo toteaa selityksessään suojavyöhykkeiden osalta:

”Espoon kaupunki katsoo, että asemakaavan mukaisen rakentamisen vaikutuksia linnustoon on asianmukaisesti selvitetty kaavaa laadittaessa. Suojavyöhykkeiden alueellinen laajuus on riittävä, ja kaavassa on osoitettu suojavyöhykkeille sijainniltaan ohjeelliset ulkoilureitit alueen linnustollisten arvojen edellyttämällä tavalla.”

ja edelleen:

”Espoon kaupunki katsoo, että yhdistyksen valituksessa esitetty elinympäristöjen häviäminen ja laadun heikkeneminen sekä ihmisten ja kotieläinten liikkumisen aiheuttamat häiriöt on otettu asianmukaisesti huomioon. Altaan ympärille rajattu riittävä suojavyöhyke, jossa luonnontilaa voimakkaasti muuttavat toimenpiteet eivät ole sallittuja.

Valittaja pitää edellä ja aiemmin oikeudelle esitetyn perusteella selvänä, että valituksenalainen asemakaava kaavamääräyksineen ei nyky muodossaan takaa suojavyöhykkeiden riittävää laajuutta ja laatua, jolloin ei voida taata niiden riittävällä tavalla suojelevan alueen lintuarvoja. Suojavyöhykkeiden riittävän laajuuden takaamiseksi rakentamista kaava-alueella on supistettava ja riittävän laadun takaamiseksi hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt lieventämistoimenpiteet on tuotava sitovasti ja velvoittavasti osaksi kaavamääräyksiä.

Lopuksi

Valituksenalainen asemakaava on viimeinen, ratkaisevan tärkeä kaavoitusvaihe, jossa vielä on mahdollista sitovasti huomioida alueen kiistattoman tärkeät linnustoarvot tuomalla kaikki asiantuntija-arvioinnin (Yrjölä 2018) suositukset kaavamääräyksiin. Myös Euroopan komissio on kiinnostunut Suomenojan IBA-alueen linnustoarvojen tulevaisuudesta. Komissio on ilmaissut ympäristöministeriölle (liite 1) huolensa alueen kohtalosta ja mahdollisesta lintudirektiivin rikkomisesta Suomenojan alueen suunnittelun edetessä. Valittaja pyytääkin kunnioittavasti korkeinta hallinto-oikeutta selvittämään Euroopan komission nykyisen kannan alueen suojelutilanteeseen.